

HØRINGSUTTALELSE ANGÅENDE

NOU 2002:1

FORTID FORMER FRAMTID

Utfordringer i en ny kulturminnepolitikk

De 10 kommunene i Indre Østfold samarbeider på mange kulturområder og vil herved avgi en felles uttalelse angående ovennevnte NOU.

Fremtidens kulturminnepolitikk ser vi i sammenheng med planene om å overlate mer av ansvaret for kulturminnevernet til den enkelte kommune. Vi representerer små kommuner med fra ca. 700 til 13.500 innbyggere. Administrasjonene har i liten grad fagfolk til å behandle kulturminnesaker. Vi velger å uttale oss om enkelte av punktene.

- 1. Skal vi nå målene for kulturminnepolitikken, er vi i stor grad avhengig av kunnskaper og økonomi. De største truslene er uvitenhet og utbyggingspress. En kommunedelplan for kulturvern vil være det fremste styringsverktøyet.**

Kunnskaper

Vi trenger kunnskaper om ulike typer kulturminner fra forskjellige tidsepoker, og om hva som finnes av disse i de enkelte kommunene. Disse kunnskapene må formidles spesielt til: politikere, administrasjon (teknisk og kultur), skolen, grunneiere og eiere av verneverdige hus og til håndverkere (også i utdanningen).

Kommuneadministrasjonen (teknisk, kultur) trenger også å få bedre kunnskaper om hvordan den skal behandle kulturminnesaker. Det må utarbeides mer konkrete retningslinjer for dette.

Selv om kunnskapsnivået blir hevet, vil det fortsatt være behov for fylkeskommunens fagkompetanse i mange saker.

- 2. Hvordan legge til rette for aktiv bruk og ivaretagelse av mangfoldet i kulturarven**

Kulturminnene i kommunene må registreres slik at vi vet hva vi har. Kommunen, ev. i samarbeid med historielag, må informere om de viktigste kulturminnene på forskjellig vis. Man kan utarbeide informasjonshefter og sette opp informasjonstavler ved enkelte av dem. Det kan legges opp kulturstier forbi kulturminner. Skolen bør utarbeide undervisningsopplegg, og klasser kan "adoptere" / få ansvar for å "stille" enkelte kulturminner.

Eiere av verneverdige hus må få informasjon om byggeskikk/stil. Det kan lages enkle hefter om de ulike byggestilene, og informeres om hva man bør ta hensyn til ved ev. påbygging/ ombygging. All informasjon bør legges ut på internet.

3. Kulturminner og kulturmiljøer som grunnlag for verdiskaping

Vi vil understreke betydningen av å ha gode økonomiske rammevilkår, og støtter opp om forslaget til de økonomiske støtteordninger som er foreslått. Vi vil understreke at eiere av bevaringsverdige hus må få gratis arkitektveiledning og tilskudd til å dekke merkostnader ved rehabilitering/ tilbakeføring av bygninger til opprinnelig byggeskikk, og fritak for merverdiavgift. Disse tiltakene samt bedre kunnskaper om byggeskikk vil kunne bety mye for bygningsvernet.

Det er også svært viktig at det frivillige kulturminnearbeidet får prosjektstøtte fra kulturminnefondet. Vi er helt enig i at midler fra kulturfondet primært må gå til kulturminner/miljøer somme er fredet etter kulturminneloven.

Et steds egenart og identitet er nært knyttet til kulturminnene. De er med på å skape tilhørighet og trivsel, som også kan ha økonomiske ringvirkninger. Turister oppsøker gjerne de kulturhistoriske miljøene, som dermed bidrar til inntekter for turistnæringen. Et hus som har tatt vare på de historiske kvalitetene, har ofte høyere salgsverdi.

4. Eiernes og brukernes rolle og situasjon i kulturminnearbeidet

Det er spesielt viktig at eiere av verneverdige hus får informasjon om byggeskikk, om ev. støtte/låneordninger og om lover/retningslinjer slik at de i forkant av ev. påbygging/ombygging vet hva de må ta hensyn til. Kunnskaper om byggeskikk og forskjellige støtteordninger vil kunne skape en mer positiv holdning til bygningsvern.

5. Partnerskap og samarbeid

Lokale museer, historielag o.l. vil være viktige samarbeidspartnere for kommunene. De har gjerne store kunnskaper om de lokale kulturminnene. Kommunene (kulturkontoret) kan oppmuntre til dannelse av venneforeninger for kulturminner. Dette skaper engasjement og "utløser" dugnad, mens det offentlige må bidra med tilskudd. Mye kan bli utrettet for relativt små midler gjennom et slikt engasjement.

Det må skapes forståelse for bygningsvern blant håndverkerne ved forskjellig slags informasjon, f.eks. kurs. Kursdeltakerne kan bli oppført på liste over håndverkere som er aktuelle ved restaurering av hus.

Små kommuner kan samarbeide om faglig kompetanse.

8. Kommuneprosjektet

Hvis flere oppgaver og mer ansvar legges til kommunene, må kommunene få tilført **øremerkte midler** til dette, og det blir helt nødvendig å utarbeide **en kulturvernplan**. (i likhet med den en har for anlegg for Idrett og friluftsliv og for kulturbygg.)

KULTURMINNEPLAN

En kommunedelplan for kulturvern vil være **det viktigste styringsverktøyet** for kulturminnepolitikken i kommunene. En slik plan må inneholde en registreringsdel, målsetting, prioriteringer for fremtidig vern, oversikt over juridiske virkemidler, gi retningslinjer for bevaring og informasjon om ulike tilskudds- og låneordninger og samarbeid med andre partnere.

Registrering

For å kunne føre en bevisst vernepolitikk må en vite hva som finnes av kulturminner, hvor de er og i hvilken tilstand de er. En slik dokumentasjon/kartlegging er grunnleggende. Den gir kunnskaper og vil være et utgangspunkt for prioritering. Ikke alt kan bevares.

SEFRAX-registreringen fra 1970-tallet omfattet alle bygninger eller spor av bygninger fra perioden 1536 - 1900. Det er imidlertid ikke foretatt en prioritering blant disse. Ikke alle bygninger er like viktige og bør bevares. Dessuten har mye skjedd siden den gang. Registreringen bør derfor oppdateres, og det bør foretas en faglig vurdering av det enkelte objekts/bygnings bevaringsverdi. Det må utvikles bedre kriterier for en slik prioritering.

Til registreringen kan en få hjelp av historielag, museer, lokalhistorisk interesserte personer, mens prioriteringen må foretas av fagfolk. Dette har ikke de små kommunene.

Lovverk og retningslinjer

Eldre bygninger blir stadig ødelagt pga. manglende lovverk/retningslinjer. Vi er enige i at det bør utarbeides en ny kulturminnelov og at kulturminnevernet må bli styrket i plan- og bygningsloven. Vi vil understreke viktigheten av at kulturminner/miljøer blir innarbeidet som begrep i formålsbestemmelsen, og at lovens byggesaksdel må få mer konkrete bestemmelser som i større grad legger vekt på kulturhistoriske og arkitektoniske forhold. Dessuten kan kommunene selv lage retningslinjer ut fra lokale forhold.

Klarere retningslinjer vil forenkle saksbehandlingen og den politiske behandlingen og skape større forutsigbarhet for eierne.

Grete Brustad Nilsen (sign) Inger Lise Gløbøden (sign.)
Marker kommune Aremark kommune

Berit Kolden (sign.)
Askim kommune

Linda Dyrnes (sign.)
Eidsberg kommune

Inger Mellem (sign.)
Hobøl kommune

Gunnar Berg (sign.)
Rakkestad kommune

Jon Riiser (sign.)
Rømskog kommune

Harald Frorud (sign.)
Skiptvedt kommune

Grethe Skjelbred (sign.)
Spydeberg kommune

Solveig Alfsen (sign.)
Trøgstad kommune